

MOTIONSSVAR

Maria Antonsson-Anderberg
maria.antonsson-anderberg@skane.se

Datum 2022-01-07
Ärendenummer 2021-POL000339

1 (5)

Motion. Inför kulturdoulor för en jämlikare förlossningsvård

Ordförandens förslag

Hälsö- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige följande

1. Regionfullmäktige anser att motionen är besvarad med motionssvaret.

Sammanfattning

Mätta Ivarsson (MP) har i en motion föreslagit att hälsö- och sjukvårdsdirektören får i uppdrag att utreda hur kulturdoulor kan införas på Region Skånes samtliga förlossningsavdelningar genom ett idéburet offentligt partnerskap eller genom annan lämplig lösning med den idéburna sektorn eller ett socialt företag, samt att Region Skåne därefter genomför en satsning på kulturdoulor på Region Skånes samtliga förlossningsavdelningar.

I ärendet finns följande dokument:

1. Motionssvar 2022-01-07
2. Motion 2021-06-24

Överväganden

Motionären framhåller att den skånska graviditets- och förlossningsvården behöver bli mer jämlik samt att det finns det betydande brister och skillnader mellan olika grupper och att förlossningsskador i högre utsträckning drabbar kvinnor födda i Afrika och Asien vilket leder till ett stort lidande samtidigt som det medför ökade kostnader inom förlossningsvården.

Hälsö- och sjukvårdsnämnden beslutade 2020-01-23 om 3,1 miljoner kronor för 2020 till att ta fram ett underlag och en plan för att stödja implementeringen av den strategiska planen för att minska antalet dödfödda barn i Region Skåne. I Strategisk plan har insatser för kvinnor födda i vissa utomeuropeiska länder tagits fram. I den strategiska planen ingår bl a;

- a) Att åtgärder vidtas för att förbättra kommunikationen vid telefonrådgivning, inte minst för patienter som inte har svenska som modersmål.
- b) En handlingsplan för att förbättra information om basprogrammet för mödravård, med avsikt att förbättra förståelse och följsamhet hos kvinnor från andra kulturer.
- c) En handlingsplan för bättre stöd till riskpatienter (kommunikationssvårigheter med förväntat dålig följsamhet till medicinska rekommendationer) – t ex extra språkligt stöd.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade 2021-05-06 § 48, om medel till mödrhälsovård- och förlossningsvård samt förstärkta insatser för kvinnors hälsa om 43,6 miljoner kronor för 2021. I satsningen ingick fortsatt implementering av insatser vilka ingår i Strategisk plan för att minska andelen dödfödda barn i Region Skåne, t.ex. - evidensbaserad kunskap, utbildning och kompetenshöjande insatser för medarbetarna, bättre stöd till riskpatienter och förbättra information till alla gravida avseende basprogrammet för graviditetsövervakning.

Överenskommelsen mellan Regeringen och SKR 2015-2022

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2015 tecknat flera överenskommelser och tilläggsöverenskommelser med regeringen avseende vården före, under och efter graviditet, samt kvinnors hälsa i övrigt (fortsättningsvis satsningen). Satsningen planeras pågå till och med 2022, med målsättningen att uppnå en mer tillgänglig, säker, kunskapsbaserad och jämlik vård inom förlossningsvård, mödrhälsovård och annan hälso- och sjukvård som bidrar till att främja kvinnors hälsa. I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen att satsningen förlängs även till 2023 för att fortsatt stärka förlossningsvård och kvinnors hälsa. Satsningen utgörs av två huvudsakliga delar där tyngdpunkten ligger på insatser för vården före, under och efter graviditet. Utöver detta omfattas insatser för övrig kvinnohälsa i alla åldrar med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Genom satsningen har särskilda medel årligen betalats ut till regionerna.

Pågående insatser i Region Skåne för en förstärkt förlossningsvård

Region Skåne förfogar över satsningens fördelade medel för att arbeta med insatser utifrån identifierade utvecklingsbehov på lokal nivå. Region Skåne redovisar årligen sina insatser inom ramen för satsningen till SKR som vidare sammanställer detta i en rapport till Socialdepartementet.

Förlossningsvård, neonatalvård och kvinnors hälsa är prioriterade strategiska områden i Region Skånes uppdrag för hälso- och sjukvård 2021 och fortsatt 2022 i enlighet med satsningen mellan regeringen och SKR. I 2020 års redovisning upprättades även en Regional Handlingsplan för 2021 års insatsområden.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade 2021-05-06 att fördela 43,6 miljoner kronor från den statliga tilläggsöverenskommelsen för vård före, under och efter

graviditet, samt kvinnors hälsa. Medlen avser att stärka och säkerställa att uppnådda resultat kvarstår samt att förbättringsarbetet fortgår inom området personcentrerad vård baserad på olika kvinnors behov, tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård för graviditet, förlossning och eftervård. I den Strategiska planen för att minska andelen dödfödda barn i Region Skåne tydliggörs förbättringsarbetet mot bakgrund av att kvinnor som är födda i vissa utomeuropeiska länder har sämre medicinska utfall. Flera åtgärder är under implementering, exempelvis att förbättra informationen om basprogrammet för mödrahälsovård, främst med avsikt att öka förståelsen och följsamheten hos kvinnor från andra kulturer.

En översiktlig information om basprogrammet för mödrahälsovård (basprogrammet) och kontaktvägar för hälso- och sjukvård kopplat till graviditeten saknas i nuläget på 1177.se, så även på svenska. Insatser för bättre stöd till gravida med riskfaktorer samt för förbättrad information bedöms därför vara särskilt angelägna. Det pågår ett projekt på nationell (SKR-Inera) och regional nivå med översyn av kommunikativa insatser av lättillgänglig information på 1177. Den nationella projektgruppen har identifierat behov av översättningar till flera språk om kvinnors hälsa på 1177 och förbättrad information till alla gravida om basprogrammet.

Revidering av basprogrammet i Region Skåne genomfördes i maj 2021 där bl.a. särskilt sårbara grupper identifieras. I riktlinjerna betonas född i utlandet som riskfaktor i uppdatering och framtagande av riktlinjer för barnmorskemottagningar. Översynen och revideringen av basprogrammet ska nu ge ett bättre stöd för medarbetarna i mötet med alla gravida. Utgångspunkten är att den gravidas hela situation är intressant ur ett hälsoperspektiv. Detta inkluderar levnadsvanor, ev. våldsutsatthet och socioekonomisk utsatthet. Flertalet kompetenshöjande insatser har genomförts för medarbetarna ex om socioekonomisk utsatthet och graviditet/föräldraskap, samt föreläsningar om missbruk/graviditet, migration.

Graviditetsenkäten

Sedan december 2020 erbjuds gravida kvinnor och nyblivna mammor i hela Sverige att svara på Graviditetsenkäten. Syftet är att fånga kvinnornas upplevelser av sin hälsa och deras erfarenheter av vården under graviditet, förlossning och tiden därefter. Med hjälp av Graviditetsenkäten kan verksamheterna inom mödrahälsovården och förlossningsvården ta del av kvinnors berättelser, upplevelser och erfarenheter. Det är ett unikt material som lägger en grund för det fortsatta arbetet med målet att skapa en vård som är trygg hela vägen – före, under och efter graviditet.

I SKR:s rapport Graviditetsenkäten, Sammanfattning av resultat per 1 december 2020–31 mars 2021, ses överlag små skillnader ur ett jämlikhetsperspektiv, men på vissa frågor skiljer sig svaren åt mellan olika grupper. Exempelvis sett till ålder, utbildningsnivå, bostadsort och födelseland syns inga väsentliga skillnader vid en jämförelse mellan grupperna. Skillnaderna visade sig oftast större mellan först-och

omföderskor, än mellan svensk- och utlandsfödda kvinnor. Under tidsperioden som redovisas (1 december- 31 mars) har Graviditetsenkäten endast varit tillgänglig på svenska. Från april 2021 finns enkäten tillgänglig på 7 språk utöver svenska (engelska, arabiska, farsi, finska, franska, spanska och somaliska). Få svar ses hitintills bland kvinnor på de språk som nu finns översatt. Resultaten på området bör således tolkas med försiktighet och i kommande resultat och uppföljningar kan fördjupade analyser utifrån språk, födelseland och utbildningsnivå vara möjligt.

Graviditetsenkäten visar att de allra flesta kvinnor i Skåne är trygga med vården under graviditet och tiden efter förlossning. (92 % skulle rekommendera sin mödrahälsovård, och 89 % sin förlossningsavdelning, till någon annan som är gravid och ska föda barn). Det syns en positiv utveckling inom flera områden. Exempelvis inom området trygg och säker förlossning där andel kvinnor som drabbats av allvarliga bristningar vid icke instrumentell förlossning (grad III och IV) minskat från 2015 2,5 % till 2020 2,0 %. (Riket 2,0 %).

Digital tolktjänsttillgång

Från och med 1 juli 2020 kan verksamheter, såväl i Region Skånes regi som privata vårdgivare som arbetar på uppdrag av Region Skåne, boka språktolk via DigitalTolk, som även är centralt finansierad. Det bidrar till att kommunikation mellan den gravida och födande kvinnan på ett lättillgängligt sätt kan erbjudas såväl på barnmorskemottagningen som på förlossningen.

Ökning av distanstolkningar ska också kunna frigöra tolkresurser och möjliggöra en ökad tillgänglighet på tolkar med högre kompetens.

Slutsats

Jämlik vård innebär att bemötande, vård och behandling ges på lika villkor oavsett ålder, kön, funktionsnivå, utbildning, bostadsort, social ställning, födelseland, etnisk eller religiös tillhörighet och sexuell läggning. Det innebär även att vården ges med respekt för alla människors lika värde. Jämlik vård innebär inte nödvändigtvis att samma behandling ska ges till alla, utan att vården anpassas utifrån individers och grupperas olika behov och förutsättningar. Inom Förfrågningsunderlag och Avtal för Barnmorskemottagning i Hälsoval Skåne fördelas bl.a. vårdersättning efter CNI (Care Need Index).

CNI syftar till att, med utgångspunkt från socioekonomiska förhållanden, identifiera risk för ohälsa hos listade individer och dimensionera vårdersättningen utifrån behov av förebyggande insatser. CNI kompenserar för hur socioekonomiska faktorer påverkar arbetsbelastning och arbetsinsats för att uppnå likvärdigt utfall. I verksamhetsuppföljningar avser Uppdragsgivaren följa upp verksamheternas arbete om hur CNI-ersättningen har kommit patienterna till del.

Evidensbaserad kunskap och kunskapsstöd behöver utvecklas och finnas tillgänglig för personalen.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer för

Förlossningsvården inklusive mödrahälsovården och eftervården. Syftet med riktlinjerna är bland annat att främja kontinuitet, delaktighet och jämlik vård för kvinnan under graviditet, förlossning och eftervård samt att rätt kompetens finns tillgänglig utifrån kvinnors olika behov. Uppdraget innebär att samordna redan befintliga och pågående kunskapsstöd på området och analysera om ytterligare kunskap behöver tas fram. Arbetet i regionerna ska utgå ifrån tillförlitliga och aktuella kunskapsstöd t.ex. kunskapsstöd från myndigheter och därmed baseras på bästa tillgängliga kunskap om vård och behandling. Socialstyrelsens nationella riktlinjer kommer att vara betydelsefulla i den fortsatta utvecklingen på området och i uppföljning av pågående insatser och resultat.

Mot bakgrund av ovan nämnda pågående insatser, i syfte att skapa en mer jämlik vård i Region Skåne, finns det sannolikt andra insatser än införande av kulturdoulor som har högre verkningsgrad för att uppnå en mer jämlik vård, trygg och säker god vård. En sådan övergripande analys behöver emellertid äga rum i det lokala programområdet (LPO) för Kvinnosjukdomar och förlossning inom ramen för den nya kunskapsstyrningsorganisationen.

Motionen får i enlighet med ovan anses besvarad.

Gilbert Tribo
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör